

УДК 336.14:352

ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЯК ОСНОВИ
ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Барка Зін М., к.е.н., професор,
директор лабораторії досліджень у сфері
економіки суспільних фінансів, факультет
економіки, бізнесу та менеджменту
Університету Тлемсена імені Абу Бакра
Белкаїда (Алжир),
Зілінська Аліна Сергіївна
аспірант 4 року навчання
за спеціальністю «Публічне управління та
адміністрування»
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Фінансовою основою розвитку територіальних громад є місцеві бюджети. В процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади функціонування місцевих бюджетів повинно бути спрямоване на активізацію внутрішнього потенціалу, застосування механізмів нарощення доходної бази, забезпечення оптимального використання ресурсів громади та її стабільного економічного розвитку.

Дослідженню теоретичних аспектів розвитку місцевих бюджетів як фінансової основи існування територіальних громад присвячені праці багатьох українських та зарубіжних учених, зокрема: В. Андрущенко, В. Базилевича, С. Буковинського, А. Буряченка, О. Василика, Р. Гнейста, О. Кириленко, О. Ковалюка, В. Кравченка, М. Кульчицького, І. Луніної та інші.

Метою роботи є обґрунтування розвитку місцевих бюджетів як основи

фінансового забезпечення територіальних громад у контексті фінансової децентралізації в Україні.

В умовах досягнення зниження рівня фінансової залежності місцевих бюджетів від центрального рівня питання пошуку інструментів нарощення їх дохідної бази та максимізації ефекту від використання фінансових ресурсів виступає одним з основних завдань органів місцевого самоврядування. Таким чином, серед основних орієнтирів розвитку місцевих бюджетів визначено такі: нарощення дохідної бази місцевих бюджетів; забезпечення ефективного здійснення видатків з бюджетів територіальних громад; удосконалення надання міжбюджетних трансфертів (рис. 1).



Рис. 1. Орієнтири та інструменти розвитку місцевих бюджетів в умовах адміністративно-фінансової децентралізації

Джерело: розробка автора

Разом з тим, акцентуючи увагу на можливостях, які органам місцевого самоврядування надала реформа місцевого самоврядування, першочергово увагу слід звернути на завдання розвитку території громади, яке стало одним з ключових в умовах децентралізації. Оскільки відповідальність за розвиток територіальної громади покладається на органи місцевого самоврядування, стимулювання економічного розвитку та її активізація означає пропозицію з боку органів місцевого самоврядування таких умов, які приваблюють суб'єктів господарювання. Органи місцевого самоврядування мають значний вплив на організаційний та інтерактивний аспекти, що пов'язано з їх ключовою роллю у питанні формування зв'язків з зовнішнім середовищем та формуванні своєї позиції в питанні розвитку територіальної громади.

Зважаючи на стрімкі зміни чинників, розвиток територіальної громади сьогодні передбачає необхідність постійної готовності до можливих ризиків та нововведень, а також необхідність врахування усіх умов, в яких розвивається структура. В цьому контексті можна виділити такі групи факторів впливу: ендогенні чинники; екзогенні чинники; реакції на зміни зовнішнього середовища.

Саме ендогенні чинники впливу на розвиток громади передбачають врахування потенціалу, який лежить в основі розвитку територіальних громад, та дають можливість ідентифікувати, розвивати та використовувати специфічні особливості громади та її території. Тому органам місцевого самоврядування в процесі розвитку територіальної громади необхідно виходити з наявних ресурсів та їх аналізу. Незалежно від джерела таких факторів, вони можуть як стимулювати розвиток громади, так і уповільнювати його.

Основні інструменти органів місцевого самоврядування для розвитку територіальної громади можна поділити на такі групи:

плани та програми економічного характеру, якими керуються органи місцевого самоврядування в процесі розвитку громади і території (стратегія розвитку громади,

інвестиційні програми, програми розвитку підприємництва тощо);

адміністративні та інструменти правового характеру (дозволи, рішення);

управління майном (управління земельними ділянками та комунальним майном громади через оренду/продаж);

фінансові інструменти (податкові пільги та звільнення від оподаткування);

інструменти інституційного характеру (формування підрозділів в складі органів місцевого самоврядування, орієнтованих на місцевий економічний розвиток);

розвиток інфраструктури (розвиток інфраструктури соціального та технічного характеру) та забезпечення комунікацій;

інструменти інформаційного характеру (доступність відповідних баз даних, консультування тощо);

інструменти соціальної політики на місцях (освітні програми, соціальний захист населення).

Використання зазначених інструментів дозволяє органам місцевого самоврядування досягти відповідних результатів.

Отже, у контексті фінансової децентралізації роль місцевих бюджетів у розвитку місцевого самоврядування значно посилюється, адже в результаті перерозподілу ресурсів та повноважень на користь органів місцевого самоврядування зростає залежність фінансової спроможності адміністративно-територіальних одиниць від організаційних, економікосоціальних та політичних дій органів управління територіальної громади при вирішенні локальних завдань.

Література:

1. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, М.К. Орлатого. К.: НАДУ, 2015. 628 с.

2. Адміністративно-територіальний устрій України: методологічні основи та практика реформування : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені

М.І. Долішнього НАН України»; наук. ред. В.С. Кравців, Львів, 2016. 264 с.

3. Карлін М.І. Необхідність врахування фінансової спроможності регіонів в контексті проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні // Наукові записки. 2020. Вип. 15. С. 21-31.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.